

A KÖNYV melléklete

Egyes könyvismertetések után kis bibliográfiákat közlünk. Ezekben felsoroljuk a szerző egyéb műveit, vagy ugyanazzal a témával foglalkozó más könyveket. A könyvtárosok e kis bibliográfiák segítségével ajánlhatnak műveket azok részére, akik a tárgyval alaposabban kívánnak megismerkedni vagy hasonló témájú könyveket szeretnének olvasni. A kis bibliográfiákat Tiszay Andor állította össze.

POLITIKAI MŰVEK

S. Aaronovitch

AZ ANGOL MONOPOLTÓKE URALMA

Szikra

Angliáról általában az a vélemény, hogy ez az ország a „szabad vállalkozás” országa. Hozzávetőleges számítás szerint majdnem háromnegyed millió az angliai üzletek, lerakatok, gyárak száma. Gyakran érvelnek azzal, hogy ennek a 750 000 vállalatnak a versenye biztosítja a fogyasztók legjobb és legolcsóbb kiszolgálását.

Vajon így van-e ez? Erre a kérdésre ad feleletet Aaronovitchnak az angol monopoltókéiról szóló rövid marxista tanulmánya.

A szerző rávilágít arra, hogy a nagyszámú vállalat és vállalkozó függetlensége csupán látszat, mert túlnyomó részük igen kisszámú tröszt kezében van, és még a kis, névleg önálló cégek is jelentős mértékben függnek a nagyoktól. A kapitalizmus alapvető sajátosságainak eredményeképpen Angliában is kialakult a monopólium, mint a fejlődés bizonyos szakaszán minden fő kapitalista országban, bár ott a fejlődést bizonyos mértékben befolyásolta Anglia sajátos globális világhelyezete.

Aaronovitch bemutatja az „Ötven Nagy Klubját”, vezető iparágak szerint foglalkozik a legnagyobb monopóliumok szerepével, az ipari és banktőke összefonó-

dásával, a gyarmatok kizsákmányolásával, a brit állami-monopolista kapitalizmussal, a monopóliumok külpolitikájával, pénzügyi politikájával. Rendkívül érdekes az, amit a propagandáról mond: leleplezi, kinek a kezében van a „szabad” sajtó, rádió és televízió, a színház.

A szerző meggyőző statisztikai elemzés alapján halomra dönti a labourista gyászteoretikusoknak az olyan állításait, hogy Angliában megszűnt a „marxi értelemben vett” kapitalizmus, hogy ma Angliában „mindenki kapitalista”, és cáfol más állításokat, amelyek mind arra valók, hogy a munkásosztályt letérítsék az osztályharc útjáról. Befejezésül az Angol Kommunista Párt programja alapján felvázolja az angliai szocializmus megvalósításának perspektíváit.

Aaronovitch műve korántsem kimerítő monográfia az angol monopóliumokról, mégis igen jó, rövid összefoglalást ad működésükről, s nagy érdeme, hogy egy sereg eddig nélkülözött konkrét adatot nyújt az angliai helyzetről, ami igen nagy segítség a külpolitikai kérdésekkel foglalkozóknak. De bárki, aki képet akar alkotni magának az angol helyzetről, haszonnal forgathatja ezt a rövid, érdekesen megírt marxista tanulmányt. (Auer Kálmán)

Galkin: Anglia 1370 és 1914 között. Ford. Nagy Géza. Bp. 1951. Szikra. 56 old.

Potyemkin: Anglia 1815—1848 között. Bp. 1951. Szikra. 32 old.

Dutt, R. P.: Válságban Nagybritannia és a brit imperializmus. Ford. Réz Ádám. Bp. 1954. Szikra. 560 old. 1 térk.

Kocsetkov, A.: Angol-amerikai vetélkedés Nyugat-Európa piacain. Ford. Porzolt József. Bp. 1954. Szikra. 255 old.

Marcel Willard

VÁDOL A VÉDELEM

Szikra

Marcel Willard — francia kommunista ügyvéd. 35 éve harcos tagja a francia pártnak, és azokat a perceket, amelyeket ez idő alatt az oszτάlybíróság a világ különböző országaiban. a kommunista vezetők vagy a munkásmozgalom egyszerű tagjai ellen indított, nagy figyelemmel kísérte, alaposan tanulmányozta, igen sok alkalommal pedig mint védő vett részt bennük.

Vádol a védelem című könyvében — amelynek Franciaországban már harmadik kiadása jelent meg — a francia forradalomtól napjainkig három világörsszen lezajlott nagy politikai pereket ismerteti, felidéz a vádlott harcosok nagyszerű, vádoló védekezését, példamutató magatartását. Drámai erővel állítja eléink Babeuf és Blanqui, Marx és az orosz bolsevikok, Sztálin, a két Liebknecht és Rosa Luxemburg, Dimitrov és Rákosi elvtárs, a francia kommunista képviselők s az afrikai felszabadító mozgalom harcosai, Beloiannis, Ethel és Julius Rosenberg s még számos más hős alakját, megmutatja, hogyan magasodnak a szabadságért, a munkásmozgalomért harcoló hősök bírái, a burzsoá állam elnyomó gépezetének eszközei fölé.

Willard kifejti, mi teszi lehetővé azt, hogy nemcsak a kiváló képességű, hatalmas elméleti képzettséggel és hőséges munkásmozgalmi tapasztalatokkal rendelkező vezetők, hanem a párt, a felszabadító mozgalmak egyszerű harcosai is előre tudják vinni a bíróság előtt tanúsított magatartásukkal a munkásmozgály ügyét. A forradalmár, aki mindig oszτάlyának, pártjának érdekeit tartja szem előtt — még ha nem ismeri is a törvényeket, nincsenek is kellő tapasztalatai és nem is rendelkezik az ékes szólás fegyverével — mindig helyes, bolsevik magatartást tud tanúsítani.

Megmutatja erejük forrását: a néppel, a tömegekkel való egybeforrottságuk táplálja elszántságukat, megacélozza önuralmukat, ennek segítségével tudják helyesen, megítélni, mikor nem szabad a feltett provokatív kérdésekre válaszolni, s mikor kell elvi, politikai nyilatkozatokat szembevetni.

Willard könyve a munkásmozgalom leglelkesítőbb, legmegrendítőbb fejezeteit tárja eléink. Fel akarja kelteni bennünk azt a vágyat, hogy magunk is hasonlókká váljunk nagy példaképeinkhez. Mondanivalójának nagyszerűsége, kiváló megelevenítő ereje, művészi előadási módja révén el is éri célját. (F. J.)

G. Fazekas Erzsébet

VÁNDORLÓ SZERKESZTŐSÉG

Szikra

E kis kötet írója egyik jelentős alakja volt a Szovjetunióban működött magyar emigránsoknak. A negyvenes évek közepén, mint frontújságíró vált ismertté és szerzett érdemeket. Ez a könyve a felszabadító harcos és a felszabadulást követő évek idejében írott riportjaiból tartalmaz érdekes válogatást. A riportok a Vörös Hadsereg által kiadott magyar nyelvű frontújság szerkesztősége és a frontújságírók működéséből, a hős szovjet katonák életéből, a szovjet csapatok oldalán harcolt magyar partizánok tevékenységéből, a miskolci vasutasok és a diósgyőri munkások hősi ellenállásából, felszabadult hazánk életéből merítik tárgyukat.

A kommunista újságíró, harcos párttag írta e cikkeket, éppen ezért sosem hiányzik belőlük az állásfoglalás. Nem hatáskat keres, nem szenzációkra hívja fel a figyelmet, mégis megdöbbenőek riportjai, mert az igazságot írja minden helyzetben. Ezért időtállóak ezek a riportok, mert történelmileg hitelesek, érződik rajtuk a történész keze.

Hasznos és útmutató fontosságú a szerzőnek a kötetet lezáró tanulmánya a magyar partizánajtóról és magáról a partizánmozgalmról. (Gy. Á.)

SZÉPIRODALMI MŰVEK

MAGYAR NÉPKÖLTÉSZET I—II—III. KÖTET

Szépirodalmi Könyvkiadó

A Magyar Klasszikusok sorozatában három kötetben válogatta össze irodalmunk talán legklasszikusabb, mert a nagy kollektív alkotó, a magyar nép géniuszától létrehozott művet, a magyar népköltészet anyagát Ortutay Gyula. Az első kötet a magyar népdalokat, a második a magyar népballadákat, a harmadik a népmeséket mutatja be, a válogatással igazolva, hogy népköltészetünk történeti értékénél semmivel sem kisebb annak esztétikai értéke.

Ilyen válogatásnak már több mint fél-évszázada érzi irodalmunk komoly szükségét, hiszen az Arany-Gyulai, Erdélyi, Kriza stb. gyűjtésekhez nem is igen jut hozzá az átlagolvasó, azonfelül Ortutay Gyula rengeteg kéziratot anyagból is válogat. Közel hétszáz népdal, majdnem másfélszáz ballada és több, mint száz

népese van ebben a pompás gyűjteményben, a műfaji elrendezésen belül a lehetséges történeti fejlődés figyelembevételével.

A kiadás első kötetét Ortutay nagy ötíves tanulmánya vezeti be, melyből a válogatás elvi szempontjairól, a népköltési gyűjtés történetéről, a néprajztudomány a népköltészetet illető mai elvi álláspontjáról egyaránt komoly, megragadó képet nyer az olvasó. A mű három kötete magyar olvasó számára egyik legnagyobb szellemi élmény és élvezet, de a tudományos, együttvéve közel ötívnyi, jegyzetanyag révén egyszersmind tárgyi okulás forrása is lehet. (Katona Jenő)

Móricz Zsigmond

ELBESZÉLÉSEK V.

Szépirodalmi Könyvkiadó

Ez a kötet az 1930—1933 között írott Móricz-elbeszéléseket tartalmazza, közöttük olyan nagyszerű alkotásokat, mint a *Barbárok*, az *Egyszer jóllakni* vagy az *Ébéd*.

Móricz írói fejlődésének fordulópontja, legjelentősebb szakasza kezdődik ezekben az években. Részben saját eddigi nézeteivel, írói módszereivel is szakít és a népporradalom útjának keresése lesz központi problémája. Az uralkodó osztályok kritikája már forradalmian könyörtelenül válik regényeiben (*Rokonok*), bővül tematikája, feltűnnek műveiben a magyar munkásosztály alakjai is. Az író hazája lelkiismeretének érzi magát és mind tudatosan valósítja meg azt, amit ebben az időben a *Bál* Nyilas Misi-jével mondat ki: „*En azt hiszem, minél nagyobb egy írő, annál nagyobb a kötelessége, a legfontosabb dolgokban színt vallani és megmondani, mi az igazság és mi a kötelesség.*“

A kötetet olvasva feltűnik, hányszor térnek vissza Móricz régebbi témái — de már új megvilágításban, kompromisszumok, a megbékítő megoldások illúziója nélkül. A magyar világ lenyűgöző hitélú ismeretével, forradalmibb, előrettekintőbb látásmóddal a remekművek záporozó gazdagságát ontja Móricz írásművészete ezekben az években.

Megjegyezzük még, hogy Móricz elbeszéléseinek tekintélyes részét az *Elbeszélések* jelen kiadása során ismerheti meg nagyobb olvasóközönség, mert a felszabadulás előtt Móricz — művészi igényességben és a társadalmi mondanivaló súlyában semmivel sem kisebb jelentőségű — elbeszélései közül csak kevés jelenhetett meg. kötetben, többnyire ott maradtak régi napilapok, folyóiratok hátsólapjain. (P. L.)

Móricz Zsigmond

ELBESZÉLÉSEK VI.

Szépirodalmi Könyvkiadó

Móricz Zsigmond összegyűjtött műveinek sorozatában a szerkesztőbizottság hét kötetben válogatta össze az író legszebb elbeszéléseit. Nemrég jelent meg a hatodik kötet, amelyet az 1934. és 1936. között írt elbeszélésekből állítottak össze. Az olvasó találkozni fog a kötetben olyan elbeszélésekkel, amelyek előbbi kiadásokból közismertek már. Móricz legszebb elbeszélései ezek: az *Összemeselés*, a *Komor Ló*, a *Tyúklevés* stb., s ezek mellett olyanokkal, amelyek először látnak napvilágot kötetben, nem egy közülük nyomtatásban is.

Ez a könyv önmagában is képet ad arról, miként méri Móricz Zsigmond munkásságát a társadalmi valósághoz, ebben a három esztendőben. Magyarországon ekkor Gömbös Gyula neve „fémjelzi“ az általános helyzetet. Fasizmus, nyomor, demagógia, kacérokodás a háborúval egyfelől, az antifasiszta harc kialakulásának kezdete másfelől. Móricz Zsigmond irodalmi munkásságát egészében szemlélve, a még határozottabb, radikálisabb fordulat időszaka ez az aktuális nemzeti kérdések felé. (E korszak munkásságának csúcsa, az elszántabb elhatározottság bizonyossága a *Betyár* című regény, amelyben közvetve a demokratikus forradalom gondolatáig jut el az író.)

Milyen bizonyságokat ad az elmondottakra ez az elbeszéléskötet? Ebben az időben tágul, szélesedik Móricz Zsigmond elbeszélőmunkásságának horizontja, témában is, művészi eszközökben is. Erőteljesebb, gazdagabb, művészibb a lélekrajz, s ez a társadalmi rugók elemzőbb feltárásával együtt felfokozza minden elbeszélés erejét, művészi hatását.

Móricz ekkori munkáiban helyet kap szinte az egész magyar társadalom. A falusi és kisvárosi nyomorúság mellett a *Csibe*-elbeszélésekben a főváros külterkei is bevonulnak az író alkotóműhelyébe, sajnos, csak a lumpenproletár élet kéreteiben. (*Csibe*, *Vak Macska belső ügye*, *Ágyalakók* stb.) A Gömbös-korszak fojtogató, hínáros közéletének sokoldalú ábrázolásával találkozunk a könyvben.

(Szűcs Andor)

Móricz Zsigmond: *Árverés a nádason*. elbeszélések. Bev. Illés Endre. Bp. 1951, Szépirod. Kk. 226 old.

Móricz Zsigmond: *Gyalogolni jő*. Válogatta és az előszót írta Illés Endre. Bp. 1952, Szépirod. Kk. 431 old.

Az érdekes regény szerzője Hélène Parmelin, a *l'Humanité* munkatársa, akinek már több könyve jelent meg Franciaországban. A regény tartalmát bajosan lehetne néhány szóval ismertetni, mert a cselekmény egyszerre több szálon fut, több történet fonódik össze. Szerépel benne a *l'Humanité* egyik munkatársa, egy kommunista család, egy nyárspolgár panziótulajdonos, továbbá a párizsi társadalom „előkelő köreinak” több képviselője — gyárosok, lepénzelt lapszerkesztők, kikapós szépasszonyok, amerikai „tanácsadók” stb. stb. Főszereplője azonban a francia munkásosztály, mely pártja vezetésével hősiessé küzd a francia nép nemzeti függetlenségéért, a békéért, a jobb megélhetésért.

A regény 1950 nyarán kezdődik, a koreai háború kitörésének másnapján. A burzsoá sajtó kérdőreterítő frázisokkal magasztalja a Koreára törő agresszorokat, de a francia Kommunista Párt sajtója hatalmas erejű akcióba kezd, és leleplezi a háborús gyűjtögetőket. Ebben az izzó légkörben játszódik a regény, amelynek jószemű írója rendkívül szemléletes módon tudja ábrázolni a francia, különösképpen pedig a párizsi társadalom életét. Parmelin írói készsége vitathatatlan. Ábrázolási módja távol áll a sematizmustól: alakjai mind húsból-vérből valók, s noha egy-egy jól ismert típust képviselnek, nem hiányoznak belőlük az egyéni vonások sem. Nyelvezete gazdag, hajlékony; nemcsak a drámai események leírásához ért (pl. a GPO-gyári munkások és a rendőrség véres összecsapása), hanem a humor és a szatíra eszközeit is jól tudja alkalmazni (pl. a *Csata a pacalpiacon* című fejezet). Meseszövevényi készsége igen fejlett, a cselekményből adódó fordulatokat ügyesen ki tudja aknázni, úgyhogy a regény egyes részletei (pl. a Grévin-múzeumi titokzatos gyilkosság) egy detektívregény legizgalmasabb fejezeteivel vetekednek.

Parmelin könyvét a francia polgári sajtóban heves támadások érték. Ez önmagában véve is azt bizonyítja, hogy Franciaország nagytökesei és kétes egzisztenciájú csatlósai magukra ismernek a könyv egyes alakjaiban és szerfelett kínosan érintette őket.

A regény méltán tarthat számot a magyar olvasók érdeklődésére is, mert szemléletes, igaz képet rajzol a mai Párizs életéről és az egész francia nép küzdelméről. (Terényi István)

A francia író első személyben mondja el Rudolf Lang-gal, az auschwitzi haláltábor parancsnokával élete történetét 13 éves korától — 1913-tól 1945-ig — a lengyel népbíróóság ítéletéig.

Korunk emberiségének legszörnyűbb élmenye a náci fasizmus volt, ez az irtózat, méreteiben, szerveztségében és embertelenségében példa nélkül álló bűntett. Merle arra a kérdésre keres regényében feleletet, miért és hogyan vált száz- és százezer ember milliók gyilkosává; azt kutatja, milyen behatásoknak kellett érniük ezt a Rudolf Langot ahhoz, hogy teljesen elembertelenedjen. A feleletet, sajnos, nem találja meg. Hőse már 13 éves korában, a regény elindulásának pillanatában ideális fasiszta: mindennemű emberi érzelme, a szeretet és a gyűlölet egyaránt hiányzik belőle, nemcsak más örömét és baját képtelen átérezni, de még a sajátját sem, szinte testileg is érzéketlen a kéz és fájdalom iránt. Csupán két tulajdonsága van: az egyik a feltehetően, nem is vak, hanem gépszerű engedelmesség minden feljebbvaló parancsának, a másik gépies kényszerképzetek végrehajtására való hajlam.

Alig hihető, hogy egy vallásos-mániás, zsarnok apa ennyire tökéletesen és ilyen tartósan nem-emberré lenne képes alakítani valakit. Rudolf Lang attól kezdve, hogy eltöri egy osztálytársának lábát, addig, hogy Auschwitzban milliókat irt ki, lényegében, bensejében semmit sem fejlődik, élete során csupán egyre nagyobb szerephez és hatalomhoz jut, s így hatásában egyre nagyobb méretűvé válik embertelensége. A szerző különböző helyzetekbe sodorja hőst, az első világháborúban, 16—17 éves korában, részt vesz egy arab falu lakosságának kiirtásában, majd a spartakisták elleni akcióban, majd munkanélkülivé válik, megismeri még az éhezést is, belép a hitlerista pártba, végrehajt egy gyilkosságot, börtönbe kerül, SS lesz, megnöcsül (ezt is parancsra), a náci-párt uralomrajutása után egyre följebb kapaszkodik az SS ranglistán, előbb beosztott, majd parancsnok lesz Auschwitzban. De életének ezek az eseményei, sem a munkanélküliség, sem a munkások között élés, sem az SS-ben eltöltött ideje, sem a házassága, sem semmi nem alakítja jellemét, csupán illusztrálják, és bemutatják, hogy egy minden emberitől mentes lény, hogyan viselkedik különböző körülmények között. Így azonban éppen a legizgatóbb kérdésre, *miért*

és *hogyan* lesz valaki fasisztává, milyen körülmények és eszmék embertelenítétek el emberek százazreit, nem ad feleletet az író. Hősét valójában még meggyűlöltetni sem tudja, gyűlölni csak embert lehet, ez a Rudolf Lang pedig nem ember, hanem csak gép.

A nem túlzottan izgalmas regényt ponyvairói eszközök is csúfítják, például a beszélgetéseibe gyakran és teljesen indokolatlanul beszótt német szavak („— Ach! Ha nem lógna rajtam az aszszonyom, meg a beteg *Mädchen!*“). (*Zolnay Vilmos*)

Russel (Albert), ford.: A horogkereszt rémítetel. Ford. Gábor Josefa. 3. kiad. Bp. 1955, Szikra. 259 old. 8 t.

Gergely Mihály

ÖRVÉNY

Szépirodalmi Könyvkiadó

Gergely Mihály új kötete tulajdonképpen elbeszélés-gyűjtemény, az olvasónak azonban mégis az az érzése, hogy az író feszegeti műfajának, a novellának a kereteit és nagyobb epikus műfajok felé tör. Különösen a kötet címadó novellája, az *Örvény* lélekzetvétele, drámaisága, és a parasztokról írott vázlatok már erősen sejtetik ezt az utat és mutatják az érés műhelytitkait és mesterségbeli nehézségeit is.

Az *Örvény* a kötet legterjedelmesebb és egyben legjelentősebb elbeszélése — Gergely Mihály érveit és hibáit leginkább ezen mérhetők le. Hőse Endrői-Oborn Rudolf, az egykori gyárigazgató, aki az internálótáborból kiszabadulva hazaérkezik és keresi az utat, amely mai életünkhöz vezet. Szakmai tudása és számos emberi tulajdonsága alkalmassá tennék őt arra, hogy megtalálja a helyét társadalmunkban — sértettsége, hajdani életének emlékei és a rossz környezete azonban állandóan visszahúzzák. Nem tudja elszánni magát, hogy újra munkába álljon, egészen addig, amíg a tétlenség teljesen felőrli. Tragédiája gyengeségének egyenes következménye.

A nagyobb kompozíciók előrevetítődésével együtt megfigyelhetjük azt is, hogy jelentősen szélesedett az író témavilága, sokszor egészen a szélsőséges helyzetekig, alakjai pedig bonyolultabbak, jellemei árnyaltabbak lettek. Erre nemcsak a már említett *Örvény* ad példát, hanem a bíróság előtt álló cigányról szóló történet és a *Trebiás Lincoln* is. (*Maár Gyula*)

Gergely Mihály: Éhségtábor. Bp. 1952. Népszava. 92 old.

Gergely Mihály: Szülőföld. Elbeszélések. Bp. 1952. Szépirod. Kiadó. 231 old.

Alex Wedding

VASBIVALYOCSKA

Uj Magyar Könyvkiadó

Alex Wedding német írónő éveket töltött Kínában, közvetlenül a felszabadító hadsereg győzelme után. Könyve egy kis kínai fiúról, Tie-Niuról (Vasbivalyocska) és barátairól szól. Az ő életük példáján mutatja be a kínai társadalomban végbemenő, évszázadok munkájával felérő történelmi változást.

A kislány egy felszabadult faluból indul el Pekingbe tanulni. Árva gyerek, a falu adja össze útiköltségét és tandíját. A gyerek Pekingben szerencsétlen véletlen folytán egy koldus- és tolvajbanda karma közé kerül. Lassanként társai színvonalára züllik, mígnem egy tolvajlásnál tetten érik és társaival együtt a csavargó gyerekek nevelésére létesített Makarenko-mintájú iskolába viszik. Nem könnyű ezekből a gyerekekből embert nevelni. Életükben soha jó, emberséges szót, bánásmódot nem tapasztaltak; mint az üldözött vad, mindenütt csak félelmes elenséget látnak, minden iránt bizalmatlanok, s még egymással szemben is nehezen melegednek fel. A megváltozott életkörülmények azonban előbb-utóbb éreztetik hatásukat, a kis „bűnözők“ megszabadulnak múltjuk utolsó terheitől is, s végül hősiés önfeláldozással vesznek részt egy Kuomintang-banda leleplezésében és ártalmatlanná tételében.

A könyvben megvannak a legjobb ifjúsági könyvek tulajdonságai: Cselekménye izgalmas, hősei sokoldalúan jellemzett, megragadó gyerek-típusok, s az olvasó élvezetes formában igen sokat tud meg egy távoli, de mindnyájunkat érdeklő ország múltjáról és jelenéről, népeinek életmódjáról. Az írónő alaposan ismeri Kínát, de ugyanakkor az európai utazó szemével lát. Észreveszi és bemutatja mindazt, ami sajátos és ami számunkra a legjellegzetesebbnek tűnik. Egyben bőven megmagyarázza a nekünk idegen, szokatlan fogalmakat (még néhány kínai szót és írásjelet is megismertünk).

A könyv olvasása egy tanulságos utazás élményét nyújtja. Tanulságos utazását, tehát nem holmi egzotikumot kereső kaland a távoli földön, hanem a sajátosan nemzeti elemek megismerése mellett az emberi adottságok és a mély eszmei rokonság, sorsközösség felfedezése is. Nem elsődlegesen irodalmi szempont ugyan, de a könyv dokumentum-értékét növeli, hogy az írónő nem kitalált történetet mond el; a könyvben leírt események valóban megtörténtek, az anyagot egy, a könyvében leírtéhoz hasonló, pe-

kingi Makarenko-iskola növendékei közt gyűjtötte össze.

Úttörő korú fiatalokról szól a könyv, úgy hisszük, ők olvassák majd legszívesebben, de felnőttek számára sem érdektelen. (*Mesterházi Lajos*)

Wedding: Hajótörés a Jeges-tengeren. Ifjúsági regény. Ford. Vajda Endre. 2. kiadás. Bp. 1954 Ifj. Kiadó. 222 old. 1 t.
Kung Csue—Juan Csin: Új hősök. Regény. Ford. Zalai Edvin. III. Boromissza Zsolt. Bp. 1954. Ifj. Kiadó. 290 old.

Emile Zola

LOURDES

Új Magyar Könyvkiadó

Évente kétszázezer ember keresi fel Lourdes „csodatévő“ forrását, hogy betegségére, amellyel szemben az orvosi tudomány tehetetlennek bizonyult, gyógyulást keressen. Kétszázezer különféle betegségben szenvedő ember; haldoklók, akiknek ez az utolsó útjuk; szenvedélyes szerelmesek, akik hűtlen kedvesüket akarják visszanyerni; karrieristák, szoknyavadászok, sznobok. A kétszázezerből néhány gyógyultan tér haza: nem a test, hanem a lélek betegei, alkiből a babonás hit és az óriási méreteket megrendezett vallásos ceremóniák ereje gyógyító meg rázkodtatást vált ki. De a nagy tömeg csalatkozik reményeiben, van, aki ebbe bele is pusztul.

Zola monumentális művészi erővel ábrázolja a lourdesi zarándoklás öt napjának történetét: az utazást, a forrásnál és a barlangnál lejátszódó jeleneteket és a visszatérést. De még ennél is lenyűgözőbb az emberi lélek mélységeinek rajza: az értelem és hit ellentmondásai közt vergődő Pierre Froment abbé; a szerelem és a babonák megszállottja, Marie; a sorscsapások alatt tudományából kiábrándult Chassaigne doktor; a fő- és mellékalakok, akár teljes belső képet ad róluk az író, akár csak egy-két mondattal állítja őket elének.

A *Lourdes* leleplező regény, a szó eredeti és humanista értelmében. A babona és betegség valamennyi vámszedőjéről lerántja a leplet, legyenek kicsik vagy nagyok: piaci kufárok vagy a klérus nagystílu hatalom- és pénzéhes képviselői. De egyedül az értelem és nem a szív ítéletét mondja ki az író a félrevezettek, az őszintén rajongók, az önmagukkal vívódók felett. Ez a kiegyensúlyozottság teszi a regényt művészileg oly értékessé. emberileg oly bölcsés és szeretetreméltóvá. (*Vámosi Pál*)

Zola, Emile: Róma. Ford. Bartos Zoltán. Kovács Miklós bev. tanulmányával. Bp. 1950. Szépirod. Kk. XII, 502 old.
Sós Endre: Zola. Bp. 1952. Művelt Nép. 132 old. (A kultúra mesterei.)

Erdős László

VESZÉLYES MŰVÉSZET

Szépirodalmi Könyvkiadó

Csapongó képzelet, változatos mesészövevény és nagyszerű emberismeret jellemzi ezt a magyar irodalomban eredeti témájú könyvet. Egy tipikus „karriervadász“ mondja el az unokaöccséhez intézett leveleiben, első személyben, az élete történetét. Cselszövéseit már az iskolában kezdte, egész élete csupa agyafurt manöver és mai életünkben is megtalálja a módját, hogy folytassa őket. Dolgairól dicsekvően ír és ez a nyegle hencceg sokkal undorítóbbá teszi karrierista mi voltát, mintha az író mondana róla ítéletet. Agoston, a „föhös“, sajátmaga festi meg önmön visszataszító jellemképét. Alakjának ábrázolása annál is hitelesebb, mivel ő maga helyesnek, célravezetőnek tartja életvitelét és éppen ezért érthetetlen számára, miért bukik el. Tehát bukása is az elbizakodott karrierista tipikus végzete.

A csakugyan irodalomba kívánczoló téma újszerű feldolgozása egészében véve sikerült az írónak. Kár, hogy túlhalmozza a cselszövéseket és emiatt sok felületesen megrajzolt alak mozog a történetben, sőt a főszereplők jellemvonásai sem elég élesek, s a regény az elsietség látszatát kelti. Kitűnő részeket nehézkes betétek követnek és minden bizonyon ellenében a sok durva, olykor trágár kifejezés nélkül!

A cselekményes, sodró lendületű és könnyed hangvételű történeteket kedvelő olvasók érdeklődéssel forgatják majd Erdős László regényét. (*Györi György*)

Flaubert

BOUVARD ÉS PÉCUCHE

Új Magyar Könyvkiadó

Gustave Flaubert a XIX. század francia burzsoázának gyermeke — mostoha-gyermeke. Kiábrándultan fordul el az öt körülvevő világtól, a művészethez menekül. Rajongott a szépért, a nemesért és azt kellett látnia, hogy a világot a szűklátókörű szürkesség irányítja. Gyönyörű az emberi lobogás, de a középet, a kispolgárt csak tévedésbe, bűnökre taszítja.

Flaubert — az egész emberiséget és annak fejlődését a polgársággal behelyettesítő szemléletével, mely különösen a kommun bukása után válik egészen fásulttá, csüggedtté — nem hisz a forradalomban, az emberi fejlődésben, és roueni otthonába visszahúzódva vad munka közben tárgyilagos fotografáló lencsén keresztül ad véleményt koráról, az el-

sekélyesedő, minden heroizmustól mentes, önmaga számára is teherré váló burzsoáziról.

A „roueni mandarin“, e halála után kiadott befejezetlen regényében mégis átcsillan a kiábrándultságon és irónián keresztül a hit az emberiség jövőjének kibontakozásában. Ez a siron túli keserű kacaj, ez az itt-ott meleg együttérzéssel keveredő maró guány az alapötusa Flaubert egész „ars poeticájának“, mely három alappilléren épül: a kispolgár gyűlölete; az alantas, sekély érzés megvétele; a művészet mindenhatósága, — a középszer tragédiájából csak a művész menekülhet.

Bouvard és Pécuchet két párizsi írnok. Azonos felfogású, becsületes, jó emberek, középszerű figurái az életnek. Halatlan vágy él bennük a tudomány, a műveltség, az ismeretek megszerzésére. Egy váratlan örökség vágyaik megvalósításához juttatja őket. Azonban sorra jönnek a családások. Csődöt mondanak minden kísérletükben: sikertelenek a mezőgazdasági munkálataik, felsülnek az orvostudományban, a biológiában, vegytanban, archeológiában, történettudományban, pedagógiában, míg végül hosszadalmas és félszeg kalandjaik végén lemondanak a távoli nagy perspektívájú dolgokról és visszatérnek írnoksztalukhoz tollaik, vakarókéseik és simító gyantaik közé. — Együgyű és félművelt hősei ők a kor társadalmának, karikatúraalakjai a nagy műveltségszerzésnek, kontár kíváncsiságnak. Félszegen bukdácsolnak a tudás ösvényein. Nevetséges és szánandó figuráikkal mégis rokonszenvet érzünk, — és itt van a flauberti mondanivaló: még így is, zagyván és az össze-vissza tanulásban megkeveredetten a szebb, jobb utáni törekvésben tisztultak, nemesedtek, emelkedtek. Tudálékos kalandjuk végül mégis rangot adott nekik a többi reakciós, sárhöz tapadt álnok képmutató között.

Flaubert öt éven keresztül dolgozott e regényén, közel kétezer kötet irodalmat olvasott át hozzá és csak 1880-ban bekövetkezett halála akadályozta meg a mű teljes befejezését. Tóth Árpád művész, a kiadó által gondosan korszerűsített fordítása, valamint Kardos László tömör és mégis minden lényeges szempontra kiterjedő magyarázó előszava kiválóan segítik az olvasót e nagyszerű realista utolsó és talán legátfogóbb művének élményszerű élvezésében. (T. Polgár István)

Flaubert, Gustave: Bovaryné. Regény. Ford. Ambrus Zoltán. 3. kiad. Bp. 1919. Révai. VII. 425 old. (Klasszikus Regénytár.)

Flaubert, Gustave: Salambo. Ford. Salgó Ernő. Bp. (192?) Révai. 299 old. (Klasszikus Regénytár.)

Flaubert, Gustave: Három mese. Ford. Hevesi András, Lányi Viktor (stb.). Bp. 1944. Révai. 149 old.

H. Kleist

KOHLHAAS MIHÁLY

Szépirodalmi Könyvkiadó

Az *Olcso Könyvtár* — nemcsak olcsóságának, de magas irodalmi színvonalának is köszönhető — népszerűségét bizonyára növeli a sorozatban megjelent Kleist-kötet, amely az írónak s egyben a világirodalomnak egyik leghíresebb elbeszélését tartalmazza. Heinrich von Kleist (1777—1811), a német irodalom klasszikusa, porosz katonatisztként kezdte és lázas, lhányatott életének sok csalódás és sikertelenség után önkézzével vetett véget.

Meghasonlottságának kifejezése a *Kohlhaas* is, mert a címszereplőben olyan embert ábrázol, akit sértett jogérzete rablónak és gyilkossá tesz, mivel a társadalomtól hiába vár igazságot. Kohlhaas, egy XVI. századbeli lókereskedő vásárra hajtott lovai közül kettőt jogtalanul elkoboz Vencel, tronkai várúrfi. Kohlhaas hiába keresi igazságát a hűbéri hatalmasságoknál, azok a kéz-kezet-mos elv alapján összefognak ellene. Erőszakosságuknak áldozatául esik még Kohlhaas felesége is, mire a lócsizár mindenki pénzéért teszi, szolgálait felfegyverzi és véres bosszút áll a tronkai várnépen, majd a megszökött Vencel úrfit üldözve, az elégedetlenek hozzá csatlakozó seregével végigduljakaszabolja fél Németországot. Felháborodása tébolyba, sértett igazságérzete rögeszmévé torzul, s már nemcsak a népi elégedetlenség ereje segíti győzelemről győzelemre a császári és választófejedelmi hadakkal szemben, hanem — az író maróan gúnysos fantáziája jóvoltából — az örültek szerencséje is és az, amely a holdkörösöket megövi a lezuhanástól. Fortély teríti le végülis: maga Luther Márton közbenjárására — akinek buzgó híve — Kohlhaas leteszi a fegyvert, de az ígért kegyelem helyett birodalmi főtörvényszék elé kerül. A tragikomikumba fordult tragédia csúcspontja a végső igazságszolgáltatás művészi megoldása: a birodalmi főügyész visszaitéli Kohlhaasnak a két lovat, de nyomban ezután ki mondja Kohlhaasra a halálos ítéletet a zendülés szítása és az ország feldúlása miatt; Kohlhaas pedig — és itt remekel Kleist ironikus emberábrázoló képessége — boldogan lép a verpadra, mert íme, az igazság, a kereskedői-polgári értelemben vett és a szinte a tartozikövetel rovát egyenlegének megfelelő igazság elégtételt kapott.

Az emberi jószándék komikus hiába valóságának, az igazság szánalmas gyengeségének ez a képe. Kleist keserű lírája, egyéni kiábrándultságának dokumentuma maradna, ha Kleist nem talál keserű mondanivalója számára, reális történelmi

érzékkel, megfelelő történelmi témát. De Kohlhaas a feudális önkény, a junker ököljog ellen küzd a polgári szabadságért, a fejlődő kapitalista kereskedelem szabadságáért, egy új jogrendért, — ezért a rapszódikus, szertelen, az író zaklatott lelkiületére valló fantáziát klasszikus fejelembe szorított elbeszélés Kleist realista művei közé tartozik. (*Lékay Ottó*)

Kleist, Heinrich: A porújárt bíró. Ford. Székely György. III. Bp. 1952. Művelt Nép. 22 old. (Színjátszók Könyvtára 8.)

Szabó Pál

HARANGOZNAK

Magvető

Tizenhárom év telt el az első kiadás óta, s a *Harangoznak* kiállta az idő próbáját. „A könyv szép, üde és a koldusok, elesettek, rongyparasztok, becstelen urak és a jó emberek felett diadalmasan zeng eleitől végig az élet lírája.“

Az idézett mondat nem régi kritikából való, Szabó Pál írta le az új kiadás előszavában (amely azt bizonyítja, hogy az író is dicsérheti saját művét), s amely úgy igaz, ahogy van. Mert valóban, a *Harangoznak* „szép, üde“ könyv. Egy falu életének lírai krónikája „lakodalom“-mal, „keresztelő“-vel és „bölcös“-vel, de bicskázással és emberhalállal is.

Szabó Pál érzékletes író, képekben gondolkodik, nem tölti idejét aprólékos, pepecselő rajzokkal. Egy hasonlattal, egy jól alkalmazott rövid párbeszéddel helyzeteket teremt, oldalakat „ír“. Nem trükk ez nála, hanem szemléletének természetes velejárója: Szabó Pálnál minden belülről fakad. Ember és táj egysége elválaszthatatlan írásában, regéneve meghitt, bensőséges hangulatokat teremt, költői szénségű világot. Nem erős oldala a szerkesztés — de ennek vaimi kevés a jelentősége —, a *Harangoznak*, ugyanis nem a szokványos értelemben vett regény, állásfoglalás, s tárgyiasított önéletrajz (némelv jelenet, név, alak a *Legények vagyunk*-ban is visszaér).

A *Harangoznak* első kiadásának nem volt átütő sikere. „Mindössze kevés parasztok, szegény diákok, tanítók, orvosok, fiatal református papok tettek fogadalmátélt“, Istenes Juliska, Páva Dániel és Gvengé Gvunka szívfeszítő története mellett. Akkoriban a hivatatos kritika elhallgatta a regényt. A mostaninak az a kötelessége, hogy a mulasztást pótolja. (*Gera György*)

Szabó Pál: Isten malmai. 1—2. köt. III. Balogh István. Bp. 1953. Szépirod. KK. (Olcsó Könyvtár.)

Szabó Pál: Talpalatnyi föld. 3. kiad. Bp. 1951. Szépirod. KK. 487 old.

Szabó Pál: Haldű Klári. Regény. III. Muray Róbert. Bp. 1953. Ifj. Kiad. 255 old.

Tabi László

HUMORBAN PÁCOLVA

Magvető

A méltán nagyszerű *Vidám Könyvek* új kötetében egyik legkiválóbb humoristánk rövidebb-hosszabb írásait olvashatjuk újra. *Újraolvashatjuk*, hiszen a most kötetbe gyűjtött humoreszkek, satírák, karcolatok legnagyobb részét már ismerjük a napi és hetilapok, elsősorban a *Ludas Matyi* hasábjairól. A népszerű hetilap szerkesztőjének kötete azonban nemcsak emlékeztet az első olvasás felfedező örömére és nem csupán összegyűjti az írásokat, hanem sorozatokba rendezerve az éveken át hétről hétre megjelentetett és *mindig aktuális* témájú írásoknak szinte történelmi perspektívájú hitelességet is ad.

Igényes, nem felszínes, a jelenségek lényegére tapintó, tízéves fejlődésünk hátráltatóit az építők fölényével gúnyoló, a félszességeket megértően karrikírozó író művészete bontakozik ki e kötetben. A rövid történetek szinte keresztmetszetben mutatják meg a Budapest dolgozói által betárt utat és a „gyorsfényképek“ — a kötetet záró ciklus darabjai — valóban éles megvilágításban állítják elének a típusokat, elsősorban az emberekben rejlő, vagy nagyvonalon is kirívó fonák-ságaikkal. Tabi László megfigyelőképeségének és írásművészetének erejét jellemzi, hogy e fonák-ságokat az új, változó körülmények között, alakulásukban tudja megragadni és ábrázolni. Az író közel van az emberekhez, nem az ellenséges gúnyolódás, hanem a megfigyelésen alapuló megértés és a változtatni akarás az, ami satirikus kritikáinak igazi ereje. S talán, mert a megfigyelés élessége és pontossága az író fő erénye, talán azért érzünk az *Amerikai idill* ciklusában, az amerikai „életforma“ satirikus képeiben, történeteiben csekélyebb lendületet, bár a külsőségek ismerete ezekben is hiteles.

A vidám, szórakoztató, de ugyanakkor leleplezéseiivel elgondolkoztató, fordulatok történeteknek kötetbe gyűjtve is biztosan sok lelkes olvasója lesz. (*Murányi-Kovács Endre*)

Devecseri Gábor

HÁROM HÉT EGY ESZTENDŐ

Katonai Kiadó

E tizennyolc verset összefogó, játékosan hangzó cím azt jelenti, hogy a költő a háromhetes szovjetunióbeli útja során egy esztendőnyi út élményeivel gazdagodott.

„Elindultunk az őszben és néhány óra múltán Kiebben fogad már... karácsony-képző sok hó” — kezdődik ez a szikrázóan friss és vidám lírai útinapló. Mi az, ami versbekívánkozóan megragadja a Kazahsztánban, Moszkvában, Leningrádban tartózkodó költőt? Látszólag apró, mindennapi jelenségek, hétköznapiak tetsző „kis témák”. Egy távirászlány megpillantása, aki „a szavak fodorfelé nyáját a széles földgömb egész hátán terelgeti”. Alma Ata főterén egy hős szobra, egy utcát kereső katona tétovázó mozdulata, vagy a felszabadult keleti asszony, Kuljas Bajszetova énekesnő személyében. Az utóbbit ilyen szavakkal ünnepli:

„...most az Operában énekel,
melynek helyén nemrégén még talán
csak egy-egy elcsigázott karaván
újtatos dalnok énekelte elmenőben.”

A hétköznapi realitásában az elsuhanó pillanatok így tükrözik a költőnek a „szökkenő évszázadot”, az újuló világot.

Devecseri e verseit is változatos formagazdagság jellemzi. A klasszikus lejtésű költemények lassú hömpölygésű ritmusa mellett a népdalok üdesége és a hosszú körmondatos szabadversek pátozsa megannyi más-más zengésű húr, amelyeken a béke, a „jövendő szerelme” (S. B.) humánus tiszta hangja szárnyal. (V. B.)

Devecseri Gábor: Jövendő tükre. Versek. 1950—1954. Bp. 1954. Szépirod. Kk. 241 old.

Devecseri Gábor: Terjed a fény. Bp. 1950. Szépirod. Kk. 55 old.

Homeros: Iliás. Ford. Devecseri Gábor (Bév. Trencsényi-Waldanfel Imre. Ill. Csillag Vera.) Bp. 1952. Szépirod. Kiadó. 422 old.

Homeros: Odysseia. Ford. Devecseri Gábor. 2. kiad. Bp. (1947). Új Idők. 383 old.

Homéroszi himnuszok. Ford. Devecseri Gábor. (Teljes kiadás.) Bp. (1948). Új Idők. 111 old.

Szaltikov-Scsedrin

POSEHONYI RÉGI VILÁG

Új Magyar Könyvkiadó

Rémalakok iszonyú gyülekezete, ijesztően hétköznapi rémtörténetek, de ami aljasság, fertelmesség, vagy csak elszomorító törpeség van az emberben: az itt mind felvonul nemesurak és nemesasszonyok, tiszték, hivatalnokok, tollasodó ravasz polgárok alakjában — a régi orosz élet Scsedrinnél feltáruuló panoptikumában. Itt csak tisztítófűz segíthet — ezzel tenné le a könyvet a galambepéjű olvasó is. Micsoda messzeségben van ez

a múlt századközepi élet akár a hajdani, nyugateurópai típusú feudalizmus tagoltabb, mozgóbb hierarchiájú, a polgárosulástól civilizálódó és a kötelességek mellett mind több jogot biztosító rendjéről. Itt a rideg rabszolgai alávettség és kímeletlenség hazudja el magát némi látszateurópaisággal. Így lesz szimbólikus érvényű a könyörtelenül igazmondó Scsedrin embertelen emberei közül a legembertelenebb — a „Galavljov család” Juduskája, a bürokratába oltott hóhér.

Ez az alak már mitológikusan tömör jelkép. Ha felbontjuk egy egész világot telik belőle. Scsedrin a „Posehonyi régi világban”, ezt a természetes arányaira felbontott Juduskát rajzolja, gyakran így is lenvűgöző változataiban, a szociográfus gyilkos türelmével. De magának némi vigaszt és ez utolsó műnek teljesebb valót keresve parasztok és cselédek, dacosak, vagy megadólelkűek leírásába felejtkeznek — s így noha a „posehonyi aranvidók” történetének amúgy is fullasztóan nehéz a levegője, a kövült lelkek hamuja alól ki-kilobban az emberség parazsa.

Ennek a félig visszaemlékezésekből félig szociográfiai megfigyelésekből összerótt környezettanulmány-, arckép-, életraiz- és novellasorozatnak. — Melve az életanyag bősége és a leleplező szenvedély teljességvágya parancsolta e laza fűzeralakot, — természetből adódik bizonyos művészi egyenletlenség. A „Posehonyi régi világban” bizonytalan átmenet a leíró és ábrázoló, a szociográfiai és epikai forma között. E műfaji kétértelűség azzal jár, hogy a művészi tipizáló és logikai-anyagcsoportosító szerkesztőelvek egymást korlátozzák, úgyhogy ennél az alkúnál, akár melvik elv győzeleme jobban szolgálná helyt-helyt a mondanivaló hatását. A mű jobbik — az olvasót szíves-szorítóan kárpótló részén azonban e felemáság alig érezhető. (Konrád György)

Szaltikov-Scsedrin: Hogyan tartott író egy paraszt két generációt. (Elbeszélés.) Ford. és bev. Lányi Sarolta. Bp. 1946. Szikra. 54 old. (Szikra Kiskönyvtár 4.)

Szaltikov-Scsedrin: Egy város története. (Szatíra.) Ford. Honti Rezső. Bp. 1951. Új Magyar Kk. 199 old.

Szaltikov-Scsedrin: Külföldön. (Szatíra.) Ford. Trócsányi György. Ill. Csohány Kálmán. Bp. 1951. Művelt Nép. 444 old.

Szaltikov-Scsedrin: Mesék. Ford. Lányi Sarolta. Bp. 1951. Új Magyar Kk. 127 old. 10 t.

Szaltikov-Scsedrin: A Galavljov-család. (Regény.) Ford. Szöllösy Klára. Ill. Végh Gusztáv, Zádor István. Bp. 1954. Új Magyar Kk. 267 old. 1 t. (Orosz Remekírók.)

A századvégi Magyarország árnyékos oldalán élt egy rendkívüli írótehetség: Tolnai Lajos. Népszerűség, kitüntetések messzi elkerülték, sújtotta ellenben mellőzés, rágalom. Nem volt meg nem értett író: Tolnait a hivatalos világ *nem akarta* tudomásul venni. Tudatosan nyomták el, tudatosan keserítették meg életét.

Mi volt a bűne? Tolnai roppant kellemetlen ember volt. Mert van-e kellemetlenebb a hatalmasok szemében a csökönyös igazságkeresőnél, aki ráadásul nemcsak keresi, de meg is találja és étellel teli ábrázolással, a maga szétágazó összefüggéseiben leírja, megeleveníti azt. Bizony „kellemetlen fráter“ az, akit semmi sem képes eltántorítani a becsülettől, aki nem hajlandó a „kegyes elnézésre“, aki nem tud „megértő mosollyal“ napirendre térni a dolgok állása felett. Tolnai Lajos ilyen volt. Ezért, hogy Ady, ezért, hogy Móricz mindent megtettek emléke tisztításáért, műve napfényrehozásáért.

Mint Tolnai valamennyi műve, *Az új főispán* se más, mint nagyméretű leleplezés. Magyarmegeye Magyarországgal egyenlő. Korrupció, léhaság, poszton ülő üres fejek, poszton ülő, börtönbe való csirkefogók, dinom-dánom, úrhatnáság, mellkasra térdeplő, rothadt levegő, melyben minden eltorzul, színét, erejét veszíti. A piszok uralkodik és pocsolýába nyom, vagy halálra üldöz minden tisztaságot. A regény befejezésében a becsület: Fekete Ézsau diadalmaskodik — a kompozíció egésze vereségét ábrázolja. A győzelem: deus ex machina. Tolnai engedett vágyainak, hogy az igazságot verhetetlennek hozza elének. Eltért a realitástól a végki-fejletnél, de nem úgy, mint aki ezt világában megtörténhetőknek hiszi. Nem. Úgy, mint, aki abban hisz, hogy lesz ez egyszer így: a becsület egyszer győzni fog. Mert minden keserősége ellenére sohasem szűnt meg himni ebben.

Az új főispán ember és osztályábrázolása pompás, meseszöveve érdekes, bővelkedik a valóságos irodalmi ötvösművészettel kimunkált részekben. Egyik mondat szinte magához rántja a másikat, bár a stílus nem egyöntetű s a regény szerkezete többhelyütt egyenetlen. Tolnai hatalmas indulatainak következménye ez, melyek őt vezették s nem egyszer el is ragadták. Nem tudott személytelemné válni. A regényben kirohanást kirohanás követ, néhol már nem is szatíra: egyenesen gúnyirat, jóllehet a mű egészbe realista regény. (*G. Vészi János*)

Tolnai Lajos: *A jubliánok.* (Színmű.)
III. Kolozsvári Pál.) Bp. 1952. Népszava. 50 old. (Színjátszók Könyvtára 33.)

Kamjén István

SZAKAD A PART

Ifjúsági Könyvkiadó

E könyv szerzője 37 esztendőskoráig a hárommilliónyi magyar koldussereg táborába tartozott. Kora gyermekségétől talicskával járta kubikosként az országot, amely megtagadta tőle az emberi lét legelemibb örömeit is. Kamjén a fel-szabadulást követően nyúlt először tollhoz, hogy eddigi élete nyomasztó élményeit okulásul papírra vesse. Ilymódon született meg két regénye, melyek közül a *Mihály* címűért József Attila-díjat kapott.

A most megjelent elbeszéléskötet ugyancsak ifjúkora sivárságát, a szegények társadalmonkivüliségét és forradalmas reményeit ábrázolja. Így villantja fel a *Melegedőben* egy munkanélküli fiatalember téli éjszakáját, a *Népkönyha* címűben az ingyenlevesért dulakodó hólapátolók sorát.

„Anyám is jobban tette volna, ha kutyát hoz a világra helyettem“ — tör ki az egyik éhező. Az elbeszélések alakjait többnyire ez a robbanó indulat jellemzi, mely kit ösztönösen az osztályöntudat felismerésére készítet, kit meg a lumpenproletariátus mocsarába taszít. E kemény és megviselt lelkű emberek szíve mélyén mennyi igazságsóvárgó tisztaság, gyöngegség, a közös sorsú emberek szolidaritásának mily összebúvó melege! Nyomunkövefthetjük a íkis kőművesfiú és a malteroslány szerelmének szemérmes kivirágzását, látjuk, amint Fazekas, a suszter, már-már apai szóval maga mellé ülteti Antalt, a lelencgyereket. Kamjén komor novelláiban nem is a művészi megkomponálás, a típusok életrekeltesének ereje hat, mint inkább a mondani-való átéltsége és egy-egy nemesveretű hasonlat. Ez feledtetni el velünk az összeütközések epikus tömörítésének hiányát, az elbeszélések itt-ott laza szövését és olykor naturalista színeit. E könyv legfőbb értéke, hogy ifjúságunk, főleg parasztiifjúságunk tanúvallomásszerűen megismerheti belőle, milyen volt a múlt és apaik mily mélységből indultak. Mély átéltség jellemzi Kass János szép illusztrációit is. (*Vihar Béla*)

Kamjén István: Mihály. Regény. Bp. 1950. Révai. 179 old.

Kamjén István: Szerződés. Ill. Guzi Sándor. Bp. 1953. Orsz. Béketanács. 67 old. (Békebizottságok Kiskönyvtára.)

Kamjén István: Emberpiác. Regény. Bp. 1951. Szépirod. Kk. 309 old.

Alexej Tolsztoj

A KÉRKEDŐ NYÚL

Ifjúsági Könyvkiadó

A vékony kötetben 38 mesét talál az olvasó, illetve a „hallgató” (ugyanis a kiadó 4—7 éves gyermekeknek ajánlja a könyvet), köztük mintegy 30 úgynevezett állatmesét.

Hogy az állatok szerepeltetése, viselkedésüknek megfigyeltetése mennyire alakítja a gyermekek erkölcsi képzeit, elősegíti világnézeti alakulásukat, azt ósidők óta tudja minden pedagógus. Azt azonban, hogy az állatok viselkedésének megfigyelésekor szerzett élmény mennyire előkészít általában a művészi élmény befogadására is, azt Obracov fejtette ki a legvilágosabban. Az állatmesék tehát az esztétikai élményszerzés, izlésfejlesztés útján is nagy segítséget jelentenek a gyermekekkel foglalkozóknak.

Az állatmesék csoportosításában számoltartunk olyan meséket, melyekben az állatok — ember nélkül — egymás között úgy élnek, hatnak és harcolnak, mintha a maguk külön állattársadalmában emberi tulajdonságokkal volnának felruházva. Ennek a hagyományos állattársadalomnak megvannak a maga többé kevésbé kialakult egyéniségei: a ravasz róka profilja a legélesebb, az ordás farkas gonoszsága közismert, a medve esetlenségét azonban néha a durva kegyetlenség váltja fel, míg a kacskegida kedves tehetetlensége szemtelenséggel párosul.

A. Tolsztoj gyűjtésében alig szerepel olyan állat, mely egyértelműen állandó előjelű volna: egyik mesében jószágosnak ismerjük meg a kakaskát, a másik történetből azonban kiderül, hogy ő a kajánság megtestesítője, egyik történetben a medve ártatlan áldozat, a másikkban pedig erőszakos kártevőként jelenik meg. Még a ravasz róka sem mindig diadalmas cselszövő, ő is rajtaveszt az örökös fondorkodáson és ezért részvétünkre szorul. Ez a következetlen „jellemábrázolás” a 4—7 éves hallgatókat kissé megzavarja. A mesék nagy részében ezért nehéz kibogozni a tanulságot. (Ez persze művészi színvonalukat nem súlyesztí.) Érdekes néhány mese formája: ritmikus, sőt rímes próza is szerepel közöttük (egy makáma a pókról), megfelelő verses betétekkel, mondókákkal.

Általában: a nemzetközi, népi és klaszikus eredetű meséket átfesti az orosz táj és az orosz élet sajátos színeze. (Vidór Pálné)

Tolsztoj, Alekszej: Orosz mesék. Orosz eredetű fordította Vera Milovidova. K. Kuznyecov rajzaival. A fameszteteket M. Matovin és A. Pavlov készítette. Bp. 1946. Cserépfalvi, 228 old. 1 t.

Julius Fučík

UTAK ÉS ÁLLOMÁSOK

Ifjúsági Könyvkiadó

Az *Utak és állomások* című kötetben összegyűjtötték Fučík cikkei, tanulmányait és riportjait Csehszlovákiáról és a Szovjetunióról és kiadták *Riport az akasztófa tövéből* címmel Fučíknak talán legjelentősebb munkáját, amelyet a magyar közönség eddig „Üzenet az élőknek” címmel ismert.

A kötet kulturális cikkei (*A gyermek Neruda, Elbeszélés Božena Němcová-ról, A Nemzeti Színház*) Fučík a német megszállás idején éppen az ifjúság számára írta. Fučík ezekkel a cikkekkal a cseh nemzet haladó hagyományainak szeretetét kívánta a gyermekek lelkébe plántálni.

A kötetnek majd felét teszik ki a Szovjetunióról szóló riportok, amelyekben az író eleven erővel ábrázolja, hogy miként váltak Oroszország népei szovjet emberrekké, s a szovjet hatalom miként változtatta meg az elmaradt országot, hogyan vált a Szovjetunió katonai, ipari és kulturális nagyhatalommá.

A *Riport az akasztófa tövéből* című művet, azt hisszük, fölösleges ismertetni, hiszen tárgyát nemcsak a már megjelent könyvből, hanem az *Üzenet az élőknek* című darabból is ismeri a magyar közönség. Ez a rész Fučík börtönbeli írásainak gyűjteménye.

Ha Fučík cikkei, tanulmányait és riportjait olvassuk, felesége szavaival élve „az élet, az egészség szeretetét, a nyílt szívet, mély őszinteséget” érezzük. Írásai sohasem mesterkélték. Nemcsak közölte őszinte megjóződését másokkal, hanem másokat is meg tudott győzni, magával tudott ragadni a helyes úton. (A. I.)

Fucsik, Julius: Ahol a ma már a múlté. Ford. Boros Magda. (Pozsony-Bratislava.) 1952. 403 old. (Magyar Könyvtár.)

Fucsik, Julius: Sztálingrádi traktorok. Ford. Vidor Miklós és Vályi Edit. (III. Mériyi Rudolf.) Bp. 1951. Ifj. Kiadó. 103 old.

Kiss Antal

KAPITÁNY ÉS A TÖBBIEK

Ifjúsági Könyvkiadó

Regényének hősei vidéki külvárosi gyermekek, arra az elhatározásra jutnak, hogy a háború óta elhanyagolt tó környékét rendbehozzák, kikötőt és csónakot építenek. A fiatalság kialakuló és fellángoló lelkesedésével, számtalan ötlet alkalmazásával végzik munkájukat három vásott kőlyök gáncoskodása közepette. Először alkalmi munkával szerzik

az építőanyagot, később még a rejtélyes romkastélyhoz is elmerészkednek érte.

A vásott kölykök fenyegetése, az épülő csónak és az építőanyag őrzésére készíti az elbeszélés két főhősét. Egy éjszakai portya alatt, két sötét alak beszélgetésének szófoslányaiából megsejtik, hogy a tó rendbehozása akadálvozza azok titkos üzelmeit. A gyermekvilágon kívüli ellenség valódi szerepe (a kártevés) lassan megvilágosodik ifjú hőseink előtt.

A tó felavatásának napján egy titokzatos bombarobbanás a két gyermeket közvetlenül szembeállítja két sötét alakkal. Gvermekes, meg gondolatlan nyomozásba kezdenek. A titokzatos kastély romjai között bukkannak a kártevők nyomára. Megtűdiák a következő tervüket, egy vonat felrobbantását. E gáztett végrehajtása közben lelezik le őket a végső pillanatban megjelenő felnőttek egy honvédelmi segítésével.

Az író sikeresen oldja meg azt a feladatát, hogy lehetőleg a gyermekhősök maguk látsszák végig a történetet, a gyermeki képzelet és cselekvés sokszor céltalan csapongásai közepette. Eközben hibát is követ el azzal, hogy sok mellékcselekménnyel vontatottá teszi a cselekmény menetét, amely csak a robbanástól kezdve, az utolsó 30 oldalon vesz nagyobb iramot. Maga az elbeszélés részben homályossá válik több esemény pillanatképszerű felvillanásában. Így nem értjük, miért akadálvozza a diverzánsok éjszakai vállalkozásait oly mértékben a tó rendbehozása, hogy bombarobbanással alkariák elriasztani a kis építőket. (Fülöp Attila)

Bátori Irén

AKIK GYŐZNI TANULNAK

Ijtúsági Könyvkiadó

Az író nő regénye 14—16 esztendő s lányok világába vezeti az olvasót. Ilyen korú csitrikról valamikor sokat olvastunk a „Cilike-irodalomban“, amely bőséges sziruppal leöntve műproblémák sokaságát tállalta az ifjú olvasó elé.

Ez a regény szerencsére csöppet sem emlékeztet elődeire Hús-vér emberek, vasesztergályos tanulók életét ábrázolja. A könyv lapjain szereplő kislányok különböző környezetből kerülnek be egy ipari tanuló otthonba, hogy ott szakmát és emberséget tanuljanak. Persze, egyik sem könnyű. A lányok között akad olyan is, aki nincs teljesen tisztában a feladattal, amelyet vállalt, jobban szeret a tükörbe nézni, fiúkkal szórakozni, mint tanulni, dolgozni. De a közösség ereje és

a tehetséges, megértő pedagógusok visszavezetik arra az útra, amely az emberré válás felé vezet.

A könyv erénye, hogy ezt a mondani valót színesen, szórakoztatóan fejezi ki. A lányok kedvesek, rokonszenvesek, üdén fiatalok és még a „rosszakról“ is érezzük, hogy meg fognak javulni, hiszen nem romlottak ők sem, csak még nem látják tisztán, mit kell tenniük. Az író nő különösen szerencsés kézzel formálta meg az igazgatót és a műhelymester alakját. De éppen mert az egész történetet és minden szereplőjét annyira igaznak érezzük, nem tartjuk egészen sikerültnek, hogy az egyik szereplő, a kis lelenclány sorsát olyan nagyon egyenesre igazítja. Baranyi Teréz ugyanis eléggé bonyodalmas úton találkozik először egyetlen régi jótévőjével, aki valamikor félig koldusorban tengődött, de most egy téeszben tyúkfarmot irányít. Majd nem sokkal utóbb összeakad gyerekkori jópajtsával, egy kedves fiúval, akiből közben vitorlázó repülő lett. Túlságosan kerek így a történet és szükségtelenül az, hiszen e nélkül is kellemes, derűt keltő hatást tenne. És igazabbnak érezném. Egészben azonban, kisebb hibáival együtt is jó, hasznos, szórakoztató olvasmány. Az illusztrációk Kass János tehetségét dicsérik. (Szilágyi Lilla)

Božena Němcová

A HŰSÉGES PEJKÓ

Ijtúsági Könyvkiadó

A cseh és szlovák nép mesekincsének talán a legjavából gyűlt össze ennek a kis könyvnek a tartalma. A meséket irodalmi formába Božena Němcová öntötte, aki 1820—1862 között élt. Az abszolútizmus legszörnyűbb éveiben, amelyek mind a magyar, mind pedig a cseh népre ránehezettek. A cseheknek még a nyelvüket is kitiltották iskoláikból. A nép legjobbjai ellenálltak az elnyomásnak és Němcová is a tollával küzdött ellene. Gyűjtötte a meséket és népe színes nyelvén, mély művészettel tárta őket az olvasók elé. Mi van ezekben a mesékben? Az elnyomott nép legszebb vágyai. A szegénység igazságra törekvése, harc az igazsáért, amely győz, hiszen a természet, az állatok, a mesehősök, minden segíti az arra törekvő szegényembert. A hűséges pejkó minden akadályon átsegíti jó gazdáját, országot szerez neki, szép királynőt, és megszabadítja álnok testvéreitől. A mézeskalács-házikóban a jó parasztlaszonny furfanggal segít az üldözött szegény gyermekeken. A hat éves árva kis Božena elé, akinek kopott ruhácská-

jánál, karaj [kenyerénél nem volt egyebe és a téli erdőben azt is odaadta a nála még szegényebbeknek, arany csillagok hullanak és azokból dukátok lesznek, hogy segítsenek árvaságán, szegénységén. Így sorolhatnánk az igazságot tevő meséket, amelyek a felnőtt olvasót is gyönyörködtetik, a gyermekek lelkét pedig felejtethetetlen emlékekkel gazdagítják. — Megemlítjük, hogy Božena Němcová Magyarországon is élt. Férjét 1850-ben Balassagyarmatra helyezték és itt alkalmá volt szlovák népmeséket is gyűjteni.

A mesék jó válogatása és a fordítás Komjáthy István érdeme, Szecskó Tamás rajzai pedig még vonzóbbá teszik a fiatal olvasók részére a szép meséket. (*Simándi Béla*)

Němcová Božena: A tizenkét hónap. Képes meséskönyv. Ford. Palotai Erzs. III. Vaclav Kocpürek. Bp. (1954.) Ifj. Kiad. 35 old.

Az elvarázsolt erdő. Szlovák népmesék. Ford. Dent Pál. Ill. Martin Benka. Bratislava (1954.) Csehszlovákiai Magyar Kiadó. 30 old.

Němcová, Božena: Nagyanyó. Regénv. Ford. Zólyomi Antal. Bp. 1952. Szépirod. Kiadó. 222 old.

ISMERETTERJESZTŐ, TUDOMÁNYOS ÉS SZAKKÖNYVEK

M Ű E M L É K E I N K

**Kampis Antal: Feldebrő
Tombor Ilona: Zsámbék**

Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata

Örvendetes kezdeményezés a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalatától az az izléses kiállítású sorozat, melynek két első füzetében *Műemlékeink* sorozatcím alatt *Kampis Antal Feldebrőt*, *Tombor Ilona* pedig *Zsámbékot* dolgozza fel.

Kampis Antal Feldebrőről írva középkori művészetünk egyik legfontosabb és legértékesebb emlékével, a feldebrői templommal foglalkozik. A templomot közel egy évszázada fedezték fel és tették hozzáférhetővé a művészettörténeti vizsgálódás számára. Felfedezése után alig múlt el olyan évtized, melyben egyik vagy másik kutató ne foglalkozott volna a feldebrői templommal. A feldebrői templom fontosságát több tényező határozza meg: először keletkezésének ideje, mely hazánk egyik legkorábbi műemlékévé avatja, másodsorú méretei, melyek e korai időpontban szokatlanul nagy vállalkozásról tesznek tanúságot, végül a maradványok sokrétű volta, az építészet, a díszítő kőfaragás, a falfestészet terén. A feldebrői első építkezés korát 1050—

1080 közé kell tennünk, a falképek pedig az 1100-ik évet megelőző évtizedekben készültek. A falképek kora és stílusa a regensburgi könyvfestőiskola pontosan keltezett emlékei felé mutatnak.

Tombor Ilona Zsámbékon elsősorban a hajdani premontrei prépostsági templommal foglalkozik, mely romos állapotában is egyike hazánk elsőrendű műemlékeinek. A zsámbéki templomot valószínűleg már a tatárjárás előtt megépítették. Zsámbék a XVI. század folyamán török végvár volt és a kolostor és templom ekkor dönt romba. A kolostor köveit a helybeliek apránként elhordták építőanyagként, majd hozzányúltak a templomhoz is és annak északi részében alapos pusztítást vittek véghez. Most csak a teljes stílustisztasággal áll előlünk az árpádkori templom képe. Helyreállítás és megerősítése Möller István érdeme, aki ezt a munkát a múlt század 90-es éveiben végezte el. A zsámbéki templomot a dunántúli bencés építőműhelynek lehet tulajdonítani, mely itt a premontreieknek dolgozott, de dolgozott Jákon is. Ugyanakkor az is feltételezhető, hogy az esztergomi királyi építőműhely mesterei is közreműködtek a zsámbéki építkezésnél.

Tombor Ilona megismertet még a zsámbéki várral, a barokk katolikus templommal és az úgynevezett „török kúttal”. Mindkét füzetet szép fényképfelvételek egészítik ki (*Czobor Ágnes*)

Genthon István: Magyarorszag műemlékei.
Bp. 1951. Akadémiai Kk. 576 old.

A VILÁGIRODALOM TÖRTÉNETE

Ókor — Középkor — Reneszánsz
Művelt Nép Könyvkiadó

A könyv — mint a szerzők és a kiadó előszavában olvashatjuk — „a legszélesebb olvasóközönség számára készült, azok számára is, akiknek egy-két nagy íróval talán ez lesz az első nagy találkozásuk”. A szerzők, *Sarkady János* és *Kapolyi Károly*, mindvégig ezt a célkitűzésüket követik, s — különösen az ókori irodalomról szóló részben — röviden és népszerűen ismertetik az irodalom fejlődését, e fejlődés történelmi hátterét. Egy-egy nagy író életművének elemzésével átfogóan vázolják a kor irodalmát is.

Az egyes tanulmányokban itt-ott akad vitatható, nem is annyira tényekben, mint a túlságosan leegyszerűsített ítéletekben, következtetésekből. Kétségtelen azonban, hogy éppen ez a néha kissé erőszakolt egyszerűsítés könnyebbé, érthetőbbé teszi az egyes fejezeteket az irodalom terén kevésbé jártas olvasó számára.

A bonyolultabb kérdések részletes, elemző fejtegetése nem adott volna módot arra, hogy a szerzők szinte kézenfogva vezessék be az olvasót a különböző korok irodalomtörténetébe.

Igen érdekesek, szemléltetőek a Homéroszról, Iaszkhüloszról, Dantéről és Rabelais-ról szóló részletek. Ezekből a fejezetekből valóban tanulhat az olvasó, megismerheti az írók és korát is.

A szerzők módszere — néhány kiemelkedő írón, költőn keresztül ábrázolni az egész irodalmat — az ókorról szóló részben eredményesebb. Ez érthető is, hiszen az ókorban a kultúra lényegesen centralizáltabb volt, mint a középkorban, vagy a reneszánszban. Ezekben a részekben már néha megoidhatatlan feladatba ütköznek s egymástól teljesen elszakítva kell például tárgyalniok az olasz, spanyol, francia és angol reneszánszot.

A könyv azonban ezekben a fejezetekben is sokat nyújt, ha átfogó irodalomtörténetet nem is ad, de megismert az irodalom néhány kimagasló egyéniségével. (*Hajdú Ferenc*)

V. Waldapfel Eszter

A FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC LEVELESTÁRA III. KÖTET

Művelt Nép Könyvkiadó

Az Országos Széchényi Könyvtár Kiadványai sorozatában, immár harmadik kötetben folytatja V. Waldapfel Eszter a forradalom és szabadságharc levelestárának kiadását, nagy hálaára kötelezve ezzel mind a tudományos kutatást, mind pedig a történelem iránt igazán érdeklődőket.

A kötet anyaga az egész debreceni korszakot felöleli, tehát az 1849. januártól júniusig, a kormány és az országgyűlés Debrecenbe költözésétől a fővárosba való visszatérésig terjedő időt fogja át. A levelek másik jelentős csoportja azt a lázas külpolitikai tevékenységet tárja elénk, melynek középpontja Páris, főirányítója Teleki László, illetve London, ahol a magyar érdekekért Pulszky Ferenc tevékenykedett.

A V. Waldapfel Esztertől kiadott anyag napról napra, jóbaráttól és ellenfél tőlől, itthon és külföldön szemlélteti e napok legégetőbb kérdéseit, legjelentősebb eseményeit. E levelek tükrében számos olyan összefüggést meglátunk, mely a korszak helvesebb megismeréséhez segít, de a közölt szövegek a kor és szereplők ismerője számára egyszersmind igazán érdekes, izgalmas olvasmányok is.

A kiadást kitűnő bevezetés, jegyzetek, név- és tárgymutató teszik még haszno-

sabbá és használhatóbbá. Talán csak az idegen szavak jegyzéke maradhatna el egy ilyenfajta tudományos kiadásban, ahol magyarnyelvű levelek mellett úgylis latin, angol, francia, német levlészövegek is kerülnek kiadásra. (*K. J.*)

Waldapfel Eszter, Vargáné: A forradalom és szabadságharc levelestára. Összeáll. jegyzetekkel és bev. ellátta Vargáné, Waldapfel Eszter. Bp. 1950–1952. Közoktatási Kk.

I. köt. XXXV. 438 old.
II. köt. XXXIII. 460 old.

Jakucs Pál

M Á T R A

Művelt Nép Könyvkiadó

E könyvvel, Magyar Tájak címmel, új sorozatot indít a Művelt Nép. A *Máttra* biztató kezdet, mind tartalmilag, mind képanyagban. A könyvből megismerkedhetünk a Mátravidék földtörténeti kialakulásával, jelen állapotával, éghajlatával, növényzetével, állatvilágával, bányakincseivel, ásványvizeivel. Egy rövid fejezet a Máttra lakóiról és történelmükről szól. majd végigvezet a szerző egy képzeletbeli ötnapos kirándulás keretében a Máttra legfontosabb túraútvonaljain, s felhívja figyelmünket a látnivalókra. Az utolsó fejezet a közlekedési és szálláslehetőségekkel ismert meg.

Úgy véljük, hogy egy tájat bemutató könyv vázának ez megfelelő, de szívesen vennők, ha a Máttra lakóinak történetét, a mai lakosság életét, munkáját, szokásait, viseletét, jellegzetes településformáit, építkezésük sajátosságait stb. stb. legalább oly részletességgel adná, mint a természet kialakulását. Jó lenne, ha a következő kötetek a bemutatott táj műemlékeivel, történetükkel és mai állapotukkal is tüzetesebben ismertetnének majd meg: gondolom, a növény- és állatvilág bővebb és részletesebb leírását is szívesen vennék az olvasók.

A könyv egészében így is érdekes és élvezetes, fényképanyaga, túlnomórész Vajda Ernő felvételei, gyönyörűek, s nemcsak láttatni segítenek a szövegben elmondottakat, hanem önmagukban is beszédesek. Nem lenne rossz azonban, ha a képaláírások bővebbek lennének (például egy falu fényképénél felhívják a figyelmet a település jellegzetességeire stb.).

A mellékelt turistatérkép külön érték. (*Z. V.*)

Kristóf Sándor: Máttra. Bp. 1954. Sport Kk. 167 old. 1 térkép.

Ismertető a Máttra hegység üdülő helyeiről és Gyöngyös város gazdasági életéről. III. Bp. 1954. All. Hird. Váll. kiad. 24 old.

Osmán

AUTOMATA ESZTERGÁK

Műszaki Könyvkiadó

Gondosan összeállított munka jelent meg a *Műszaki Zsebkönyvek* gépipari sorozatában. A gépipar rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az automata esztergákkal dolgozó szakmunkások, valamint az üzemek karbantartó csoportjai részleteiben is megismerjék és ezáltal a leggazdaságosabban használhassák, illetve a szükséges karbantartást a leggyorsabban elvégezhesék ezeken a gépeken. A könyvből nagyon jó áttekintést nyerünk az összes ma használatos, a modern technika legkorszerűbb automataesztergáiról, az egyes fajták működési jellemzőiről és alkalmazási területükről. Emellett részleteiben is megismerjük a gépek szerkezeti felépítését, valamint a használatuk során szükséges számítási eljárásokat is.

Az előbbiekből következik, hogy a könyv elsősorban a szakemberek számára készült. Megértéséhez bizonyos fokú műszaki tudásra, valamint a szerszámgépek működésének gyakorlati ismeretére van szükség. Ez azonban természetes is, hiszen műszaki zsebkönyv céljait szolgálja a mű. Azok számára, akik a szükséges előismeretekkel rendelkeznek, a könyv leírásai világosak és a géprészek szöveges magyarázatait sok jó ábra teszi még könnyebben érthetővé. (Mayer László).

Ordódy János

GÉPRAJZOLVASÁS

Nehézipari Kiadó

Gépiparunk műszaki színvonalának emelése érdekében a géprajzolás ismeretének széleskörű elterjedése igen nagy jelentőségű.

A könyv gyakorlati és szemléltető módon tárgyalja a géprajz megértéséhez nélkülözhetetlen tudnivalókat, s így a rajzolás valódi igényeit elégíti ki.

A legtöbb géprajz-könyvtől eltérően nem vész el a különös géprajzias szabályok ismertetésében, hanem a rajz lényegének, az ábrázolás módszerének teljes megértésére és begyakoroltatására törekszik. Elkerüli az ábrázoló geometria túlzottan absztrakt tárgyalási módját.

A szerző a géprajz sajátos egyszerűsítéseire, az illesztési, hegesztési és egyéb jelekre, valamint az ábrázolási kivételekre, és konvencióra is kellő figyelmet fordít, de nem feledkezik meg a gyakorlatban igen fontos vázolásról sem. (Á. L.)

Szombattfalvy Árpád

HŐKEZELÉS

Műszaki Könyvkiadó

A könyv elsősorban gyakorlati szakemberek számára készült, s így csak röviden tárgyalja a hőkezelés elméleti alapjait, és a vasötvözetek osztályozását, viszont a szakmailag kevésbé képzett dolgozók számára is érthető módon és részletesen ismerteti az izzítási műveleteket, az edzést, a nemesítést, izotermális hőkezelést és a kergesítő eljárásokat. Leírja az öntöttvas hőkezelési eljárásait, a hőkezelő berendezések szerkezetét és működését a hőfokmérő- és szabályozó berendezések, valamint a hőkezelő alkatrészek vizsgálati módszereit. Felsorolja a hőkezelési hibákat és rámutat a megelőzésüket célzó rendszabályokra.

A szerző útmutatást ad arra, hogy a különböző hőkezelési műveleteket miként kell elvégezni, valamint, hogy a különböző acélokat minőség és felhasználás szerint miként kell hőkezelni.

A könyv művezetők, technikusok és mérnökök számára készült s az a célja, hogy segítséget nyújtson a fémfeldolgozó üzemek termelékenységének fokozásához és a termékek minőségi színvonalának emeléséhez. (Á. L.)

Karsay Sándor

KÖMŰVESMUNKA

Műszaki Könyvkiadó

E könyv a „*Szakmai követelmények az építőiparban*” (régiben technikai minimum) című sorozat keretén belül jelent meg. A sorozat kötetei azokat az elméleti és gyakorlati ismereteket tartalmazzák, amelyekre az építőipari dolgozóknak megfelelő bérosztályba való besorolásukhoz szükségük van. A szerző a számtani és mértani alapfogalmak és a kőművesipar általános ismertetése után leírja az épület szerkezeti részeit és rendeltetésüket, a kőművesmunkák anyagait, ismerteti a téglá és terméskőfalazatokat, a falazási munkák kivitelezését, a földmunkákat, vakolásokat, az építőipari gépeket és a betonozási munkálatokat. A független és biztonsági és balesetelhárítási előírásokat, valamint a tervolvasással és a munkaszervezéssel kapcsolatos tudnivalókat tartalmazza.

A kőművesipari dolgozók e könyvből könnyen elsajátíthatják a továbbképzésükhöz szükséges elméleti anyagot és ennek alapján gyakorlati munkájuk eredményesebbé és könnyebbé válik. (Á. L.)

Mohácsy—Porpáczy

A KÖRTE TERMESZTÉSE ÉS NEMESÍTÉSE

Mezőgazdasági Kiadó

A két kiváló Kossuth-díjas tudós a gyakorlatban kidolgozta e nálunk méltánytalanul elhanyagolt gyümölcs termesztésének minden kérdését. Munkájuk eredményét adják közre e műben. A szorosan vett természeti kérdéseken kívül részletes élettani és nemesítési tájékoztatást is közölnek. Külön fejezet ismerteti az alanyokat, az oltványokat, s a

faiskolai neveléssel is külön fejezet foglalkozik.

A szerzők több évtizedes tapasztalataik alapján alaposan, világosan, sok ábrával segítve a szöveget, tájékoztatják az olvasót a legjobb minőségű gyümölcsöt adó törpefák rendszeres metszéséről.

A függelék a birs termesztését ismerteti.

A könyv új kiadása teljesebb és kiállításában is szebb az elsőnél. Ábranyaga világosabb és gazdagabb. Képzetebb gyakorlati természetők, agronómusok, kutatók számára készült mű. (—)

T A R T A L O M

S. AARONOVITCH: Az angol monopólitóke uralma (Auer Kálmán)	145
MARCEL WILLARD: Vádol a védelem (F. J.)	146
G. FAZEKAS ERZSÉBET: Vándorló szerkesztőség (Gy. Á.)	146
MAGYAR NÉPKÖLTÉSzet I—II—III. KÖTET (Katona Jenő)	146
MÓRICZ ZSIGMOND: ELBESZÉLÉSEK V. (P. L.)	147
MÓRICZ ZSIGMOND: ELBESZÉLÉSEK VI. (Szűcs Andor)	147
H. PARMELIN: RENDKIVÜLI KIADÁS (Terényi István)	148
ROBERT MERLE: Mesterségem a halál (Zolnay Vilmos)	149
GERGELY MIHÁLY: Örvény (Maár Gyula)	149
ALEX WEDDING: Vasbivalyocska (Mesterházi Lajos)	149
EMILE ZOLA: Lourdes (Vámosi Pál)	150
ERDŐS LÁSZLÓ: Veszélyes művészet (Győri György)	150
FLAUBERT: Bouvard és Pécuchet (T. Polgár István)	151
H. KLEIST: Kolhaas Mihály (Lékay Ottó)	152
SZABÓ PÁL: Harangoznak (Gera György)	152
TAEI LÁSZLÓ: Humorban pácolva (Murányi-Kovács Endre)	152
DEVECSERI GÁBOR: Három hét egy esztendő (V. B.)	152
SZALTIKOV—SCSEDRIN: Posehonyi régi világ (Konrád György)	153
TOLNAI LAJOS: Az új főispán (G. Vészi János)	154
KAMJÉN ISTVÁN: Szakad a part (Vihar Béla)	154
ALEXEJ TOLSZTOJ: A kérkedő nyúl (Vidor Pálné)	155
JULIUS FÜCIK: Utak és állomások (A. I.)	155
KISS ANTAL: Kapitány és a többiek (Fülöp Attila)	155
BÁTORI IRÉN: Akik győzni tanulnak (Szilágyi Lilla)	156
BOŽENA NEMCOVÁ: A hűséges pejök (Simándi Béla)	156
MÜEMLÉKEINK — KAMPIS ANTAL: Feldebrő; TOMBOR ILONA: Zsámbék (Czobor Ágnes)	157
A VILÁGIRODALOM TÖRTÉNETE (Hajdu Ferenc)	157
V. WALDAPFEL ESZTER: A forradalom és szabadságharc levelestára III. kötet. (K. J.)	158
JAKUCS PÁL: Mátra (Z. V.)	158
OSMAN: Automata esztergák (Mayer László)	159
ORDODY JÁNOS: Géprajzolás (Á. L.)	159
SZOMBATFALVY ÁRPAD: Hőkezelés (Á. L.)	159
KARSAY SÁNDOR: Kőművesmunka (Á. L.)	159
MOHÁCSY—PORPÁCZY: A körte termesztése és nemesítése	160

Felelős szerkesztő: Zolnay Vilmos

A kiadásért felel: a Lapkiadó Vállalat igazgatója